

יום הזיכרון

לחללי מערכות ישראל

שבת שבשבת

דברים בשם אומרם

אנו נוטעים יער ועוד ניטע הרבה יערות לקיים משאלתם ורצונם של הלוחמים אשר מסרו נפשם על שחרור מולדתם, ובניינה, למען יוכל עם ישראל כולו, על כל גלוייתיו, לשוב לארצו קוממיות ולחיות בה חיי חירות ורִוּוּחָה. אך לא ביער-עצים אשר ניטע ולא במצבת-אבנים אשר נבנה ייחקק ויישמר זכר הגיבורים אשר נפלו על גאולת עמם ומולדתם. בלב העם היהודי, בלב כל בני-ישראל בדורנו-אנו ועד סוף כל הדורות, יחיה זכר הגבורה והתפארת של הגיבורים אשר העזו ויכלו... מעשי-גבורה אלה יעמדו לעד בנשמת האומה, זה המקום הנאמן היחיד שישמור זכר גיבורינו. ידעתי שכל זה אל ישקיט ולא יפחית הכאב והיגון של האמהות והאבות השכולים. עם ישראל אינו יכול להחזיר ולהחיות הבנים והבנות היקרים שנפלו, ואין בכוחו לגמול האבידה ולרפא שברה. אך יודע אני שלא רק אבל עמוק שוכן בלבכם אלא גם רגש גאון ואהבה, והעם היהודי כולו שותף לרגשות אלה. יקר הבנים אשר נפלו נתן לעמנו מולדתו ועצמאותו, ותפארת גבורתם תעמוד לעד. בלב העם ייחקק זכר הגיבורים האלה. יחד אתכם ירכין העם ראשו על קבריהם, יחד אתכם ישא זכרונם וישמור אותם לנצח.

דוד בן-גוריון

ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל
 ושר הביטחון 1948-1953

דברים בשם אומרם

"אין אנו בונים שערי ניצחון, ואין לנו היכולת גבורה. אין כמונו היודעים כי מלחמות, אפילו הסתיימו בנצחון, הן מסע ארוך אל הכאב והשכול. הארץ הזו ידעה סבל רב במלחמות וביניהן, פניה חרושים בקמטים של כאב. שילמנו, ואנו מוסיפים לשלם, מחיר יקר תמורת הזכות לתקוע כאן יתד, לבנות כאן בית. ואיך אנו גומלים לאותה חבורה גדולה ומופלאה של נערים ונערות, ששילמו את המחיר היקר תמורת קיומנו כאן? אין תגמול. המעט שאנו, החיים, יכולים לגמול לחברינו המתים הוא הזיכרון, ההולך אחריהם ואיתנו".

יצחק רבין

רמטכ"ל, ראש ממשלת ישראל ושר הביטחון

אל תביא לי דבר מהמלחמה

אל תביא לי דבר מהמלחמה

לא מתנה ולא מזכרת

לא כובע של שבוי

לא סימני דרגות של גנרל

לא צמיד עתיק מחנות

גם לא רובה דמוקרטי עממי

תביא לי דבר אחד מהמלחמה-

תביא לי רק אותך!

את עצמך כולך

שלם באופיך שלם בלבבך

אפילו לא סיפור ניצחון

אני מוותרת,

אאמין שהיית שם!

שיבה

לא צמאי מלחמה
אל הקרב הלכנו
אהבנו תמיד את הבית,
השמש, שדה הנפתח בנשמה
ושבנו עתה אליכם
פשוטים כתמיד
ורוח אין בנו.
התוכלו, רעים,
לחזק את אמא
במקומנו?

יוסף שריג

פרחים אסור וחיילים מותר

רציתי לקטוף פרח קטן

אך אמא אמרה

“זה אסור, הוא מוגן”

ובכל העולם יש חוקים

שאסור לקטוף פרחים מוגנים.

ואולי, אני סתם ילדה קטנה

שלא יודעת ולא מבינה

אבל אני חושבת שממש מוזר

שפרחים אסור וחיילים מותר.

מילים שלא הספקתי לומר

בדיוק כשחשבתי לתומי בשקט
נקישה איומה נשמעה בדלת
בשורת איוב התקבלה
זעקת כאב הדהדה.

בין אתמול למחר
נותר יום ארור ומר
שטוף דמעות שלא פסקו
הכאב שזכור במלים שנאלמו.

מלים שלא הספקתי לומר
מבקשות לעצור את הלב שנשבר.
זכרון אחרון של פנים מחויכות וצוחקות
מציף את העיניים בדמעות שחונקות.

לא הספקנו להפרד
והלב כואב את האסון.
לא יהיה עוד חיבוק אוהב אחרון,
שיפיג את המר ויסלק את היגון

עתה קורא מדף בקול חנוק
מכתב ישן על ידו אי שם
ליד נר זיכרון שהודלק לזכרם
והפנים קפואות ובלב גועש וסוער הדם.

רוי דינר

תחילה בוכים

תחילה בוכים,
אחר כך הבכי מתאבן.
אחר כך זוכרים דבר אחד ויחיד:
את נפילת הבן.

ואין אומרים דבר.
או מדברים על גשם ועל מה נשמע.
ועל משהו עוד. ועוד על משהו
והאזן בין כה לא תשמע.
ושותקים.
וקמים מן הכסא. ויושבים.
וקמים. ושוב.
ויודעים דבר אחד ויחיד:
לא ישוב.

אברהם חלפי

הכבוד הגדול ביותר

הכבוד הגדול ביותר שאפשר להעניק לכל המתים הרבים שרוחם מהלכת עלינו היום, האלמונים והאחרים, הוא לעמוד ענווים מולם ולומר, שקולם הביישני, המוקיע באילמותו, נשמע היטב מקצה הארץ ועד קציה. שנשתדל בכל יכולתנו לבנות מעל השורשים שהם תקעו במו גופם באדמה הקשה עץ יפה. בית נאה, חברה יפה ככל האפשר. קולם מכשף אותנו לומר להם סליחה שהם שם ואנו כאן, ולנסות לזכור אותם, את פניהם, את גופם, את כאבם האחרון, את בגידת החיים, את תעלומת הכבוד או הפגז או המוקש, את כלילת השמים ואת המילים הארוגות להפליא שאומרים לפעמים בשמם, לשווא.

ורם קניוק

שיר ללא שם

כי שירי הוא בת קול ברוח, מכתבי השלוח, מסלת
חי, געגועי, הד תפלותי.

כי שירי הוא עלה ברוח, הנדרף, השכוח, הוא האור
הרף הנפקח, בלילותי, הוא אתה ההולך אלי.
בנדודי חולפות עלי, תמונות ונשמות, ונשמות
נשמות, אתה בא והולך אלי.

איי, עלטה סביב, הלואי שאתה מקשיב, אולי,
אולי, אולי, אתה בא והולך אלי.
בדרךכי הולכים אתי, נופים ונגונים, ופנים, פנים,
אתה בא והולך אלי.

יה, דומיה סביב, והיה אם אתה מקשיב, אולי,
אולי, אולי, אתה בא והולך אלי,
אולי, אולי, אולי, אתה בא והולך אלי.

כי שירי הוא משב הרוח, חלוני הפתוח, מעין כוחי,
צחוק ובכי, קץ יסורי, אתה בא והולך אלי.

שלום חנוך

